

DAGS FÖR EN STATY SNART?

Ladislaus Horatius om en yrkeskår som är värd att ta på allvar.

BRY DIG INTE OM KRITIKER, ingen har rest en staty över en sådan, lär Sibelius ha yttrat vid ett tillfälle. Därmed bekräftade han hur illa sedd kritikerkåren är. Vad är vitsen med oss egentligen? Vad tillför vi musikalivet? Jag ser tre viktiga roller: *konsumentrådgivare, smakdomare och polis.*

ROLLEN SOM KONSUMENTRÅDGIVARE är minst impopulär, och kanske minst intressant. Den riktar sig till dem som vill veta vilken inspelning av Våroffer som är ypperst, har renast ljud och är bäst köp.

ROLLEN SOM SMAKDOMARE är tyngre och allvarigare. Nu handlar det inte bara om versioner av äldre verk utan om nya verk, kanske nya tonsättare. Här kan man gå med eller mot konsensus (om det finns någon), vara djärvt personlig eller diplomatiskt tassande.

Man ska inte vara grym och rå, men tyvärr har vårt försiktiga kulturklimat tappat känslan för klar-språkets värde. När det förr skrevs att stycket lät som döende kor med en sjakal i bakgrunden kunde man känna sig rätt säker på att kritikern tyckte just så. Man slapp gissningsleken.

Den slipper vi inte i dag, när det heter att ”verket bjöd på ett otvetydigt postmodernistiskt perspektiv, fast tvärtom”. Maskerad och kurragömma är melodin för dagen, vilket inte är så konstigt med tanke på vilket ansvar det är att rätt värdera nya verk. Det brukar visserligen heta att eftervärlden får avgöra om verket är bra. Men ursäkta, framtiden och ”eftervärlden” börjar dagen efter att skivan släppts.

VÅR TREDJE ROLL är att agera polis och säga: Så här får man inte göra. Jag talar förstås om etik, inte parkeringsböter. Jag möter t.ex. ofta hårt manipulativa programblad som försöker slå dunster i lyssnarens ögon.

BETÄNK HUR VÄLKOMNA och uppskattade dessa tre roller är *utanför* musikens arena. Att skilja bra från

»Vi kritiker är i själva verket antikommersialismens hjältar.«

dålig näring anses vara nödvändigt och klokt. Om ni säger åt en vän att inte bara äta på McDonald's är ni ingen hjälte, bara normal, för hamburgare och Coca-Cola är dålig föda i längden. Recensenten säger samma sak, fast om musikalisk näring.

”Jo, men ingen ska lägga sig i vad jag lyssnar på!”

Man behöver inte lägga sig i, men kritikern gör sitt uttalande i kraft av stor erfarenhet och jämförelsematerial. Kritikern har provat många »maträtter« medan lekmannen varken har tid eller kanske lust att smaka på hela smörgåsbordet.

Att inlägga protest mot att Philip Glass eller Andrew Lloyd Webber betraktas som stora tonsättare är en adekvat handling. Den som gjort sig besväret att jämföra Glass med Terry Riley och Webber med Stephen Sondheim har rätt att säga ”Ursäkta, dessa ’stjärnor’ är snarare asteroider än solar”. Det är inte konstigare än att säga åt vännen att inte bara äta snabbmat, för det finns också musikalisk snabbmat.

Att vara musikpolis är inte heller förmätet när kommersiella krafter – inte självklart etiska – med mördande reklam och pr vill sälja in sina produkter till massorna. I en värld utan kritiker skulle den populistiska, lättuggade musiken med störst pr-konto vara ”bäst” och mest spelad.

VI KRITIKER ÄR I SJÄLVA verket antikommersialismens hjältar som bekämpar finkulturella manipuleringsförsök. Vi är bromsen på musikindustrins bil. Lika illa som det vore med bromslösa bilar, polisfria gator och enbart skrämplat på tallriken, lika illa vore en musikvärld utan sansade kritiker.

Kanske dags att resa en liten staty över oss snart?

Ladislaus Horatius är kritiker, pianist, tonsättare, föreläsare och fotograf. Läs hans musikblogg på melosofia.net/diarium

Sibelius fick inte bara en staty, han förärdades ett helt monument. Dock inte under sin levnad. Sibeliusmonumentet i Helsingfors invigdes lagom till tioårsdagen av tonsättarens död, år 1967.

